

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація. Розглянуто особливості системи обліку витрат виробництва вітчизняних підприємств молокопереробної галузі, намічені напрями його вдосконалення шляхом використання системи детальних аналітичних рахунків та уніфікованої системи управлінського обліку.

Аннотация. Рассмотрены особенности системы учета расходов производства отечественных предприятий молокоперерабатывающей отрасли, намечены направления его совершенствования путем использования системы детальных аналитических счетов и унифицированной системы управленческого учета.

Annotation. The features of the accounting system of costs of production of the domestic dairy industry enterprises were discussed. Areas of improvement by the use of detailed analytical accounts and unified management accounting were identified.

Ключові слова: виробництво, витрати, молокопродукція, облік, організація, переробка, технологія.

Сучасні закони ринкової економіки обумовлюють необхідність виробництва конкурентоспроможної та високоякісної продукції, яка буде здатна задовольнити попит. Також важливе значення має ефективне використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів, запровадження технологій для зниження витрат на електроенергію та інші ресурси, що забезпечить зниження собівартості продукції.

Щоб забезпечити ефективне керівництво підприємством для досягнення позитивних фінансових результатів господарської діяльності, потрібно володіти інформацією про стан виробництва та про зміни у ньому.

Для вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу молокопереробних підприємств необхідно створити систему управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі витрати підприємства.

Проблеми обліку витрат підприємств молочної промисловості досліджуються як у теоретичному, так і в практичному аспектах, бо вони мають прямий вплив на отримання фактичного доходу та на своєчасність надання точної інформації керівництву для прийняття управлінських рішень.

Дослідження в працях та публікаціях таких провідних науковців, як: Т. Божидарнік, Довбуш В. І., Канцевич С. І., Майданевич Ю. П., Моргун О. В., Ю. Сірої, Федун С. С. щодо обліку витрат на виробництво показали, що ці питання потребують більш детального розгляду.

Метою статті є дослідження особливостей побудови системи обліку виробничих витрат вітчизняної молокопереробної промисловості та визначення основних напрямів її удосконалення.

Цільове спрямування досліджень зумовило постановку та вирішення основних завдань:

визначити основні особливості виробництва на підприємствах молокопереробної галузі;

обґрунтувати можливість і доцільність використання детальних аналітичних рахунків;

аргументувати необхідність застосування уніфікованої системи управлінського обліку.

Об'єктом дослідження є система обліку витрат на виробництво.

Предметом дослідження є організація обліку витрат на виробництво у молокопереробній галузі.

Основне завдання підприємств молокопереробної галузі – це стабільне та безпечне забезпечення населення молоком і продукцією його переробки [1]. Молокопереробна промисловість відіграє дуже важливу соціально-економічну роль на державному рівні, бо забезпечує населення здоровим та поживним харчуванням, надає додаткові робочі місця, формує ринки збуту молочної продукції, постачає продукцію для інших галузей промисловості.

Результати проведених досліджень діяльності молокопереробних підприємств дають змогу визначити основні особливості організації і технології сучасного виробництва молочної продукції, які безпосередньо впливають на систему обліку і контролю витрат виробництва, а саме [2]:

використання технологічної, предметної та змішаної спеціалізації у процесі виробництва продукції;

комплексний характер виробництва;

попередільний характер виробництва продукції;

складність організаційної структури та наявність основних і допоміжних виробництв;

застосування цехової та безцехової структури управління;

автоматизація виробничого процесу;

продукція молокопереробної галузі відзначається значною матеріаломісткістю;

сезонність коливань надходження сільськогосподарської сировини;

неможливість утворення сировинних запасів, оскільки молоко має здатність до швидкого псування;

тісний зв'язок із сільським господарством, який зумовлює залежність молокопереробних підприємств від сільськогосподарських товаровиробників, зокрема виробників молочної сировини;

одночасне одержання із одного виду сировини – молока – багато різних за властивостями, хімічним та фізичним складом, поживністю молокопродуктів, які володіють суспільною корисністю, попутної (побічної) продукції; нерівномірність випуску молокопродукції впродовж року; необхідність розміщення підприємств молочної промисловості у місцях розташування високопродуктивних сировинних зон та пунктів споживання; залежність рівня завантаженості виробничих потужностей від надходження сировини; складність технології виробництва, безперервність виробничого процесу, що в більшості випадків має закритий характер без втручання людини та включає в себе термічні, хімічні, мікробіологічні та механічні операції; наявність різних технологічних схем, обладнання та технологічних ліній для виготовлення різних видів молочної продукції; виробництво молокопродукції із суворим дотриманням рецептурного режиму; наявність незначних залишків незавершеного виробництва; залежність обсягів і якості продукції від кількісних та якісних параметрів сировини та від тривалості її переробки.

Формування інформації про виробничі витрати можливе тільки в рамках інформаційно-логічної системи, яка перетворюватиме вхідні ресурси адекватно організаційним та технологічним особливостям виробництва у релевантні інформаційні ресурси про витрати.

Відповідно до особливостей вітчизняних підприємств, які виробляють молочну продукцію, рекомендується впровадження системи обліку за місцями виникнення витрат і центрами відповідальності, яка в рамках окремих структурних одиниць та відповідальних осіб забезпечує відображення, накопичення, оперативний контроль та надання інформації про витрати і результати діяльності, а також дозволяє оцінювати роботу менеджерів і трудових колективів. Можна виділяти місця витрат за адміністративною, технологічною та умовною ознаками.

Для молокопереробних підприємств характерний закритий характер виробництва, що унеможливує відображення в обліку всіх негативних відхилень у процесі витрачання ресурсів, тому рекомендується порядок розподілення витрат за обліковими і технологічними (розрахунково-аналітичними) показниками; необхідно застосовувати методику їх обліку і регулювання в мережі АРМ підприємства.

З метою делегування повноважень та відповідальності за витрати і результати діяльності на підприємствах галузі доцільно створення центрів відповідальності за визначеними критеріями [3]:

- чітке територіальне чи функціональне виділення центру;
- гнучкість управління;
- можливість точного планування та обліку витрат і результатів;
- закріплення персональної відповідальності за кожним керівником підрозділу;
- правильний вибір контролюючих параметрів.

Для управління підприємством в умовах ринку необхідна комплексна інформація, що отримана шляхом інтеграції всіх видів господарського обліку в єдиній інформаційній системі на основі застосування новітніх комп'ютерних технологій.

У пошуку резервів ефективного управління витратами важливим фактором виступає метод оцінки матеріальних ресурсів у процесі їх використання у виробництві. Технологічні особливості молокопереробної промисловості та низька тривалість зберігання готової продукції зумовлюють використання нормативного методу оцінки сировини та матеріалів під час відпуску їх у виробництво. Тобто, розраховується нормативна ціна на молоко, яка враховує вміст білка згідно з міжнародними і національними стандартами якості.

На вітчизняних підприємствах облік комплексних витрат доцільно вести в розрізі визначених облікових груп за місцями виникнення витрат, що сприятиме контролю за їх рівнем і дозволить знизити собівартість продукції. У процесі розподілу таких витрат можливе використання цехових середніх річних нормативних коефіцієнтів, що дозволяє оперативно обчислювати собівартість продукції та знизити вплив сезонних витрат на її формування.

Виходячи з того, що значна частина інформації, створена системою, використовується для декількох управлінських рішень і декількома особами, які приймають рішення, методика бухгалтерського обліку процесу виробництва в кожному структурному підрозділі підприємства повинна передбачати:

- чітке визначення норм і нормативів витрачання сировини та матеріалів, додаткових запасів, загальновиробничих витрат;
- вибір способу визначення внутрішніх цін передачі напівфабрикатів між підрозділами підприємства;
- розробку аналітичних рахунків сировини та матеріалів, видів готової продукції та центрів відповідальності.

Така методика дає змогу:

- точно визначати собівартість напівфабрикатів і готової продукції, не включаючи до її складу витрат, не пов'язаних з виробництвом;
- виявляти відхилення від встановлених норм витрачання та їх причини для запобігання їх виникнення у майбутньому;

впливати на фінансові результати діяльності кожного центру відповідальності та підприємства в цілому.

Отже, на основі проведених досліджень виявлено, що характер організації та технології виробництва молочної продукції здійснює суттєвий вплив на організацію облікової та контрольної систем. Можна сказати, що використання системи детальних аналітичних рахунків та уніфікованої системи управлінського обліку забезпечить ефективне покращення обліку витрат за центрами відповідальності на підприємствах молочної промисловості.

Тому наведені пропозиції дозволять удосконалити організацію та методологію обліку витрат виробництва на вітчизняних підприємствах молокопереробної промисловості відповідно до сучасних ринкових умов господарювання.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Управлінський облік в системі управління витратами молокопереробних підприємств / С. С. Федун // Актуальні проблеми економіки : науково-економічний журнал. – 2008. – № 8. – С. 214–219. 3. Чернецька О. В. Організаційно-методичні аспекти обліку виробництва продукції переробки молока та напрямки його удосконалення [Електронний ресурс] / О. В. Чернецька, О. Л. Беседа. – Режим доступу : http://www.khn.tusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/39.pdf. – Назва з екрану. 4. Довбуш В. І. Проблемні аспекти розподілу загальновиробничих витрат та їх облік на молокопереробних підприємствах / В. І. Довбуш // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. – 2011. – № 10. – С. 114–118. 5. Канцевич С. І. Якість як основна складова підвищення економічної ефективності виробництва молока в Україні / С. І. Канцевич // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. – 2010. – № 2. – С. 35–40.